۶.۲ جلسه‌ی نوزدهم

برای یک تئوریِ فاقد مدل متناهی در یک زبان شمارا، مفهوم مرتبه‌ی مُرلی را تعریف کردیم.

مثال ۱۸۹: در زبانِ $L=\{E_1,E_2\}$ تئوریِ T را در نظر بگیرید که می‌گوید

- E_1 یک رابطه‌ی هم‌ارزی است با نامتناهی کلاس و هر کلاس آن نامتناهی است.
- E_2 یک رابطه‌ی هم‌ارزی است که E_1 به طور نامتناهی را تظریف می‌کند (یعنی هر کلاسِ E_1 اجتماعی از نامتناهی کلاسِ E_2 است)، و هر کلاسِ آن نامتناهی است.

(بررسی کنید که) T کامل، دارای حذف سور و ω جازم است و ۳ $\mathrm{RM}(x=x)=$.

مثال ۱۹۰: به طور مشابه در زبانِ $L=\{E_1,E_2,E_3\}$ می‌توان یک تئوری از روابط هم‌ارزی نوشت که در آن ۴ $\mathrm{RM}(x=x)=$.

مثال ۱۹۱: زبانِ $L=\{E_1,E_2,\ldots\}$ و تئوریِ T را در آن در نظر بگیرید که طبق آن هر E_i یک رابطه‌ی هم‌ارزی است با نامتناهی کلاس و هر کلاس آن نامتناهی است و E_{i+1} تظریفی است از E_i. تئوری یادشده $\aleph_0$ جازم نیست. ادعا می‌کنیم که در این تئوری، فرمولهای $\{\phi(\bar{x},\bar{b}_\tau)\}_{\tau\in\omega^{<\omega}}$ به شکلِ درختی ω انشعابی، چنان موجودند که هر $\{\phi(\bar{x},b_{\tau\frown i})\}_{i\in\omega}$ ناسازگار است و برای هر i داریم $\phi(\bar{x},\bar{b}_\tau)\rightarrow\phi(\bar{x},\bar{b}_{\tau\frown i})$. توجه کنید که $\omega^{<\omega}$ درختی است ساخته شده از زیرمجموعه‌های متناهیِ ω به طوری که در ریشه‌ی آن مجموعه‌ی $\emptyset$ قرار می‌گیرد، روی تهی شاخه‌های $\ldots,۲,۱,۰$ قرار می‌گیرند، و بدین ترتیب روی ۰ شاخه‌های $\ldots,۰۲,۰۱,۰۰$ جای گرفته‌اند و درخت به طور مشابه ادامه می‌یابد.

درخت یادشده را به صورت زیر می‌سازیم:

$$\begin{tikzcd}[column sep=small]
 & & x=x & & & \\
 & E_1(x,a_1) \arrow[ur] & & E_1(x,a_2) \arrow[ul] & E_1(x,a_3) \arrow[ull] & \ldots \arrow[ulll] \\
E_2(x,a_{11}) \arrow[ur] & E_2(x,a_{12}) \arrow[u] & \ldots \arrow[ul] & & &
\end{tikzcd}$$

توجه کنید که بنا به وجود درخت بالا، تعداد تایپها روی یک مجموعه‌ی شمارا (پارامترهای درخت) برابر با $2^{\aleph_0}$ است. پس تئوری بالا، ω پایدار نیست. در جلسات بعد نشان خواهیم داد که ω پایداری

معادل با کاملاً متعالی بودن، یعنی داشتن مرتبه‌ی مرلیِ اردینالی است. پس در تئوری بالا فرمولِ $x = x$ دارای مرتبه‌ی مرلیِ ∞ است؛ به طور کلی،

ادعای ۱۹۲: اگر یک تئوریِ T فرمولهای $\{\phi(\bar{x}, \bar{b}_\tau)\}_{\tau \in \omega^{<\omega}}$ در درختی ω انشعابی به سان بالا قرار بگیرند، در این تئوری، مرتبه‌ی مرلی فرمول نشسته در بالای درخت، بی‌نهایت است.

اثبات. توجه کنید که در یک درخت این‌چنین، اگر مرتبه‌ی فرمول نشسته در بالا از اردینالِ α بیشتریامساوی باشد، آنگاه از $\alpha + ۱$ نیز بیشتریامساوی است؛ زیرا تصویر درخت در هر فرمولِ زیرین تکرار شده است. حال توجه کنید که مرتبه‌ی مرُلی فرمولِ $\phi_\emptyset$ از هر $n \in \omega$ بیشتر است. $\square$

توجه ۱۹۳: وجود درخت دوشاخه شونده نیز وجود درخت ω انشعابی را نتیجه می‌دهد؛ زیرا از میان درخت دو شاخه شونده با حذف برخی شاخه‌ها می‌شود درخت ۴ شاخه شونده و بدین ترتیب $۲n$ شاخه شونده درآورد، و بنا به فشردگی به درختی ω انشعابی رسید.

در جلسه‌ی بعد ثابت خواهیم کرد که

گزاره ۱۹۴: تئوریِ T یک تئوریِ ω پایدار است اگروتنهااگر کاملاً متعالی باشد.

لم ۱۹۵ (ویژگی‌های مرتبه‌ی مرُلی):

- $\mathrm{RM}(\phi) \geq ۰$ اگروتنهااگر $\phi(M) \neq \emptyset$.
- $\mathrm{RM}(\phi) \geq ۱$ اگروتنهااگر $\phi(M)$ نامتناهی باشد.
- اگر

$$\mathfrak{M} \models \forall \bar{x} \quad (\phi(\bar{x}, \bar{m}) \to \psi(\bar{x}, \bar{b}))$$

آنگاه $\mathrm{RM}(\psi) \geq \mathrm{RM}(\phi)$.

- $\mathrm{RM}(\phi \vee \psi) = \max\{\mathrm{RM}(\phi), \mathrm{RM}(\psi)\}$.

اثبات. تنها مورد آخر را ثابت می‌کنیم، و برای آن ثابت می‌کنیم که برای هر اردینالِ α

$$\mathrm{RM}(\phi \vee \psi) \geq \alpha \Leftrightarrow \max\{\mathrm{RM}(\phi), \mathrm{RM}(\psi)\} \geq \alpha.$$

اثبات گفته‌ی بالا برای $\alpha = 0$ و اردینالهای حدی، آسان است. فرض کنیم $\mathrm{RM}(\phi \vee \psi) \geq \alpha + 1$. آنگاه فرمولهای $\gamma_i \subseteq \phi \vee \psi$ چنان موجودند که $\mathrm{RM}(\gamma_i) \geq \alpha$. داریم

$$(\phi \vee \gamma_i) \wedge (\psi \vee \gamma_i) \equiv \gamma_i.$$

بنا به فرض استقراء، از آنجا که $\mathrm{RM}(\gamma_i) \geq \alpha$ داریم

$$\max\{\mathrm{RM}(\phi \vee \gamma_i), \mathrm{RM}(\psi \vee \gamma_i)\} \geq \alpha.$$

پس برای هر i یا $\mathrm{RM}(\phi \vee \gamma_i) \geq \alpha$ یا $\mathrm{RM}(\psi \vee \gamma_i) \geq \alpha$. یکی از دو مورد ذکر شده برای نامتناهی i رخ می‌دهد؛ بی کاسته شدن از کلیت فرض کنیم $\mathrm{RM}(\phi \vee \gamma_i) \geq \alpha$ برای نامتناهی i. از این نتیجه می‌شود که $\mathrm{RM}(\phi) \geq \alpha$. $\square$